

Ewelina Lechocka

Uniwersytet Gdański

Znaczenie i funkcja motywu lilii w warmińsko-mazurskich pieśniach ludowych

Słowa kluczowe: lilia, znaczenie, funkcja, Warmia, Mazury, pieśni ludowe

Key words: lily, meaning, function, Warmia, Masuria, folk songs

Lilia – informacja etnograficzna

Lilia biała należy do jednych z najczęściej wykorzystywanych, zaraz po róży i rucie, nazw gatunków kwiatów w warmińsko-mazurskich pieśniach ludowych. Popularność tego motywu nie dziwi, gdyż wizerunek lilii jest głęboko zakorzeniony w polskiej kulturze, o czym świadczy bogata symbolika przypisywana temu kwiatowi. Ze względu na biały kolor łączony jest on przede wszystkim z niewinnością i czystością. W polskiej tradycji ludowej istnieje nawet przesąd, że kwiat ten, posadzony przez dziewczynę, która utraciła dziewictwo, nie zakwitnie (Kaczmarek 2013: 6). Lilia jest też nie tylko znakiem niebываłego piękna, co odzwierciedla między innymi przysłowie: *Śnieg bieląc albo liliją zdobić* (NKPP III: 464), ale i próżniactwa, czego potwierdzeniem jest również polska paremia: *Lilie mu na dłoni zakwitły, niechże nie zakwitną na grzbiecie* (NKPP II: 304). Natomiast stare przysłowie o proveniencji biblijnej: *Dziedzic z babą żyje jak w polu lilij, do stodoły nie znosi, jednak je i pije* (NKPP I: 523), prezentuje lilię jako symbol Bożej łaski i opatrności¹. Wizerunek tego kwiatu wykorzystywano w herbach rodów królewskich i rycerskich oraz miast jako świadectwo godności i majestatu. Lilia jest również symbolem skruchy i żalu za grzechy – według tradycji lilia miała bowiem wyrosnąć z łez Ewy opłakującej wygnanie z Raju. Ponadto w tradycji chrześcijańskiej funkcjonuje jako znak zwiastowania. W scenach przedstawiających to wydarzenie malarze często wyobrażali archanioła Gabriela z lilią w ręku, podczas gdy drugi kwiat tkwił w wazonie obok klęczącej Marii (Kopaliński 2012: 197–198). Wizerunek lilii symbolizuje również Chrystusa zmartwychwstałego oraz stanowi wyraz przebaczenia, czego potwierdzeniem są średniowieczne obrazy przedstawiające Sąd Ostateczny, na których lilia wychodząca z ust Chrystusa jest oznaką jego łaski.

Na Warmii i Mazurach lilia nie występuje w stanie dzikim, ale jest powszechnie hodowana w przydomowych ogródkach, przede wszystkim ze względu na swe

¹ Obszernej analizie sposobu przedstawiania lilii w polskiej frazeologii dokonała Alicja Nowakowska w pracy poświęconej językowo-kulturowemu obrazowi roślin w popularnych związkach wyrazowych (Nowakowska 2005: 56, 60, 67, 73, 75, 95, 96).

walory estetyczne. Roślina ta, wyrastająca ponad inne gatunki ogrodowe ze swą wysoką łodygą i okazałym, widocznym z daleka kwiatem, stanowiła od dawna główną ozdobę wiejskich chat. Podczas Zielonych Świątek dodatkowo zdobiono okna i obejścia domów kwiatem lilii (Niebrzegowska 2000: 145). O tym, że piękno tej rośliny od zawsze było podziwiane przez Słowian, świadczą również zdobnictwa tekstylno-hafciarskie, w których kwiat lilii był bardzo często wykorzystywany w roli ornamentu (Kaczmarek 2013: 6).

Ponadto roślina ta miała nieznaczne zastosowanie praktyczne w medycynie tradycyjnej – wykorzystywana była do sporządzania okładów z płatków kwiatu, stosowanych na objawy choroby skórnej zwanej różą². Znany jest również negatywny wpływ intensywnego zapachu lilii na człowieka – wążanie dużej ilości kwiatów może powodować śmierć przez uduszenie. Według pewnego ludowego podania zdradzona dziewczyna zemściła się na chłopaku, zamykając go w pomieszczeniu, w którym znajdowały się cztery beczki przepełnione liliami – mężczyzna, odurzony niezwykle silną wonią rośliny, natychmiast zmarł (Niebrzegowska 2000: 98–99).

Frekwencja i znaczenie motywu lilii w pieśniach ludowych

Materiał językowy uzyskany dla potrzeb niniejszych badań został zebrany spośród 6 antologii pieśni ludowych, opracowanych przez: Władysława Gębika (1952), Oskara Kolberga (1966), Marię Okęcką-Bromkową (1966), Tadeusza Orackiego (1957), Mariana Sobieskiego (1955) i Augusta Steffena (1931). Najobszerniejszą z badanych antologii i tym samym najbogatszą w obecność motywu *lilii* są *Mazury Pruskie* Oskara Kolberga, w których omawiany leksem pojawia się aż 34 razy w trzydziestu różnych kontekstach. Pieśni ludowe zebrane przez Marię Okęcką-Bromkową zawierają 8 przykładów użycia wyrazu *lilia*. August Steffen zanotował 4 teksty folklorystyczne z udziałem analizowanego leksemu, a u Tadeusza Orackiego motyw ten pojawia się trzykrotnie. Natomiast w zbiorach Władysława Gębika i Mariana Sobieskiego nie zanotowano żadnego przykładu wykorzystania analizowanego leksemu. Reasumując, we wszystkich zgromadzonych antologiach pieśni ludowych z terenów Warmii i Mazur wyraz *lilia* i jego derywaty pojawiają się 49 razy, w 45 różnych kontekstach. Rozbieżność ta wynika z obecności analizowanej nazwy w refrenach utworów oraz z występowania w zbiorach kilku wariantów jednej pieśni.

Wyraz *lilia* występuje w pieśniach ludowych przede wszystkim w znaczeniu ogólnopolskim jako ‘nazwa gatunku rośliny z rodziny liliowatych – lilia biała’ (SJP IV: 86)³. Powszechnie używana w polszczyźnie nazwa rośliny – *lilia*, wykorzystana została w tekstach folklorystycznych zaledwie jednokrotnie, pozostałe użycia zapisano w gwarowych odmianach owego leksemu, czyli pod postaciami: *lelija*, *leluja*,

² Jest to przykład leczenia na zasadzie przeciwieństwa objawu: czerwonych plam na skórze, i środka zaradczego: białych płatków kwiatu (Robotycki, Babik 2005: 86).

³ Według badań przeprowadzonych przez Stanisława Dubisza w gwarach ostródzko-warmińsko-mazurskich wyraz *lilia* stanowi również określenie kosańca / irysa. W pieśniach ludowych *lilia* w znaczeniu kosańca / irysa funkcjonuje jako element związku wyrazowego *modra lilia*, w którym przymiotnik *modry* pełni semantyczną funkcję gatunkującą. Jednakże w niniejszej pracy pomijam przykłady użycia związku wyrazowego *modra lilia*, pozostawiając tę kwestię jako przedmiot odrębnej analizy (Dubisz 1977: 119–121).

lilija i *lelia*. Najczęściej, bo aż w 23 przypadkach, zastosowano formę *lelija*, w której uwzględniono fonetyczne zjawiska alternacji samogłoski *a:e* oraz dodania samogłoski *-i-*, typowe dla dawnej polszczyzny i wymowy gwarowej. Pozostałe określenia – semantycznie równorzędne, różniące się jedynie postacią fonetyczną – występują dużo rzadziej: *leluj* pięciokrotnie, *lilija* czterokrotnie oraz *lelia* trzy razy⁴.

Oprócz leksemu podstawowego (który pojawia się w zbiorach 38 razy) jedenaścikrotnie zanotowano dwa przymiotniki: *lelijowy* (8 razy) i *lelujowy* (3 razy), utworzone od gwarowych określeń rośliny. Pierwszy z nich jest derywatem słowotwórczym zbudowanym za pomocą przyrostka *-owy* od rzeczownika *lilia* w postaci *lelija*. Należy zatem do kategorii słowotwórczej przymiotników relacyjnych, będących derywatami odrzeczownikowymi, podobnie jak przymiotnik *lelujowy*, powstały od gwarowej formy nazwy kwiatu – *leluj*.

Motyw *lilii* wykorzystany w warmińsko-mazurskich pieśniach ludowych odnosi się nie tylko do właściwego znaczenia rośliny, jakim jest nazwa gatunku kwiatu, ale wśród użytych w tekstach leksemów następują przesunięcia metonimiczne znaczeń⁵. Oprócz znaczenia ‘czysto roślinnego’, dotyczącego leksemów nazywających całą roślinę, analizowanego wyrazu użyto również w znaczeniu partytywnym – do nazwania części rośliny. Przesunięcie znaczeniowe z całości obiektu na jego część zgodne jest z definicją słownikową *kwiatu*, która oprócz znaczenia podstawowego wyrazu ‘ozdobna roślina kwitnąca’ uwzględnia również przeniesienie znaczenia: nazwy gatunku rośliny na jej część, jaką są ‘barwne, gęsto skupione płatki’ (SJP III: 1350–1351). Jednakże realizacje badanego leksemu w tekstach pieśni ludowych traktują przywołaną modyfikację semantyczną nieco szerzej. Ponadto jednokrotnie wyraz *lilia* wykorzystywany jest w znaczeniu genetycznym – w sytuacji gdy nazywa surowiec, z którego wykonywany jest dany przedmiot, w tym wypadku wianek.

⁴ Podana frekwencja form gwarowych leksemu *lilia* w pieśniach ludowych pokrywa się z informacjami podanymi przez Stanisława Dubisza, według których największy zasięg występowania w gwarach ostródzko-warmińsko-mazurskich ma *lelija*. Pozostałe nazwy, takie jak: *lilija*, *lilijka*, *leluj*, *leluj*, zanotowane zostały przez badacza sporadycznie. Nie zarejestrowano natomiast użycia formy *lelia*, która pojawia się w badanych antologiach trzykrotnie (Dubisz 1977: 119–121). Natomiast *Słownik gwar Ostródzkiego, Warmii i Mazur* podaje takie formy gwarowe leksemu *lilia* jak: *lelija*, *lelijeczka*, *lelijuszka*, *leluj*, *lilija*, *lilijeczka*, *lilijuszka*, *lilijka*, oraz wyrazy pochodne: *lelijowy*, *lelujowy*, *lila* (‘liliowy’), *liliasy* (‘bladoliliowy’), *liliowaty* (‘bladoliliowy’), *liliowo*, *liliowy* (SGOWM: 26, 42–43).

⁵ Dokonując analizy semantycznej motywu *lilii*, wykorzystałam klasyfikację leksyki botanicznej zaproponowaną przez Ewę Rogowską-Cybulską w pracy *Gwarowy obraz roślin w świetle aktywności nominacyjnej ich nazw (na podstawie gwary wsi Wągi w powiecie łomżyńskim)*. Na podstawie tekstowych modyfikacji znaczeń i relacji zachodzących między polisemią a monosemią autorka wyróżnia przesunięcia metonimiczne, wśród których wyróżnia cztery grupy znaczeń, w jakich mogą występować motywy botaniczne. Są nimi znaczenia: czysto roślinne, partytywne, botaniczne i rezultatywne. Znaczenie czysto roślinne odnosi się: do leksemów nazywających całą roślinę, zwłaszcza rosnącą. Znaczenie partytywne pojawia się, gdy dany wyraz użyty jest w znaczeniu części rośliny, na przykład groch jako nazwa nasiona warzywa. Znaczenie genetyczne dotyczy nazw surowca roślinnego, na przykład lipa jako nazwa drewna. Znaczenie rezultatywne natomiast stosowane jest w celu określenia wyrobów z surowców roślinnych, na przykład kapusta w znaczeniu ‘potrawa’ (Rogowska-Cybulska 2005: 83–122).

Wyraz *lilia* w znaczeniu czysto roślinnym odnoszącym się do leksemów nazywających całą roślinę, zwłaszcza rosnącą, użyty został 31 razy, co stanowi ponad 60% wszystkich użyć. Analizowany leksem w znaczeniu czysto roślinnym najczęściej występuje w kontekście rośnięcia lilii w ogródku i zrywania jej przez człowieka: *I miałam ją kierz **lelij**, pod nim kępa rozmaryji. Dwa panienki je tam rwały* (Kolberg 1966: 130); *Kwiat **lelije** urywa, licko swoje <okrywa>* (Kolberg 1966: 224); *Ma moją mätkä takowe pieläcki, co wyrrywäjo **lelujowe** kwiatki* (Kolberg 1966: 227); *I miałam ją kierz **lelii**, Pod nim kępa rozmaryi. Dwie panienki je tam rwały* (Oracki 1957: 224); *Wyszła siostrzyca, wyszła rodzona **lelije** łamać* (Okęcka-Bromkowa 1966: 201), bądź bycia zagrożonym zniszczeniem, zarówno przez człowieka, jak i przez zwierzęta: *Nie chodźże ty tędy; a bo mi ty poobalasz **lelije** i <grzędy>* (Kolberg 1966: 176); *Grzędy poobalasz, **lelije** podepcesz* (Kolberg 1966: 176); *Ej, sio, ej, ty śliczny ptaszeczku, nie okrusz nam ślicznej **leliji!*** (Kolberg 1966: 209); *Ej, sio, ej, ty śliczny ptaszeczku, nie okrusz nam **liliji!*** (Kolberg 1966: 209); *Ej, sio, ej, ty śliczny ptaszeczku, nie okrusz nam **leliji!*** (Kolberg 1966: 209); *Nie chodźże mi tędy, bo mi poobalasz **lelijowe** rzędy!* (Kolberg 1966: 529). Kwiat rosnący w ogrodzie jest również wyznacznikiem miejsca przebywania zwierząt: *Usiad [ptak] w ogródeczku przy drobném ziółeczku, przy tój białej **liliji*** (Kolberg 1966: 208). Ponadto omawiana roślina rośnie na grobach młodych dziewcząt, co jest kulturowo utrwalonym obyczajem, ściśle wiążącym się z symboliką lilii jako kwiatu śmierci: *Juz ci Kaśka nie żyje, na jej grobie **lilije*** (Kolberg 1966: 371); *Juz ci Kaszka nie żyje, na jej grobie **lelije*** (Kolberg 1966: 553); *Już twa Molka nie żyje, na ji grobie **lelije*** (Steffen 1931: 38); *Pochowojta mnie Tam, gdzie rosnó Te bzióte **lelije*** (Steffen 1931: 81)⁶. Ponadto lilia jako ‘cała roślina rosnąca’ porasta drogę: *Zarosła droziecka zielonó **lelujq*** (Kolberg 1966: 319), oraz występuje na bliżej nieokreślonej przestrzeni: *<Toć> ta **leluja**, która nie buja, która do tela bujała* (Kolberg 1966: 186). Znaczenie czysto roślinne odnosi się również do kontekstu, w którym roślina podlega procesowi wędnięcia, dotyczącemu zazwyczaj całej rośliny: *Lelija wędnie* (Kolberg 1966: 438)⁷. W sytuacjach gdy *lilia* stanowi element porównania, a więc funkcjonuje poza światem przedstawionym tekstów ludowych, klasyfikacja znaczeniowa nie zawsze jest jednoznaczna. W przypadkach, w których brakowało bezpośredniego wskazania na część rośliny (jak na przykład w porównaniu *zblednąć jak lilia*, które oznacza stanie się *bladym* / *białym* jak biała część kwiatu, czyli jego płatki), uznawałam, że nazwa botaniczna wykorzystana została w znaczeniu czysto roślinnym, tak jak wtedy gdy motyw roślinny służy porównaniu ogólnej sylwetki kobiety do wizerunku rośliny: *Idzie Kaśka do kościoła jako **lelija*** (Kolberg 1966: 233); *Ona idzie do kościoła jako **lelija*** (Kolberg 1966: 234); *Ona idzie do taneczka jako **lelija*** (Kolberg 1966: 234); *<ona stoi kole dźwerzy jak*

⁶ Przedstawiony wizerunek rośliny wiąże się najprawdopodobniej ze znanym w kulturze polskiej obyczajem wkładania białej lilii do grobu młodo zmarłej dziewczyny jako symbolu czystości (Kuryłowicz 2009: 299).

⁷ Czasownik *wędnać* według współczesnej definicji słownikowej oznacza: ‘o roślinach lub ich częściach: tracić świeżość wskutek utraty wody’ (Drabik, Sobol 2007: 465). Proces ten dotyczy zatem całej rośliny bądź jej części. Jednak ze względu na brak jednoznacznego wskazania na znaczenie partytywne uznałam, iż w kontekście utworu ludowego – wędnięciu podlega cała roślina. Ponadto starsze słowniki języka polskiego, takie jak na przykład *Słownik języka polskiego* pod red. Witolda Doroszewskiego, łączą proces wędnięcia wyłącznie z całą rośliną (SJP IX: 1088).

biała lelija> (Kolberg 1966: 237); *Taki maluchny jak i ja, taki pięknuchny jak leluja (kochany)* (Kolberg 1966: 270); *Ona wyszła z kościołeczka jako lelia* (Kolberg 1966: 533); *A tak to wyglądam jak biała lelija* (Okęcka-Bromkowa 1966: 206), czy zestawieniu sytuacji samotnej bohaterki z kwiatem, który rośnie zazwyczaj pojedynczo: *Sama ja jedyna jak ślicna leluja* (Kolberg 1966: 259). Metaforyczne wykorzystanie nazwy rośliny w znaczeniu czysto roślinnym wiąże się również z procesem stawania się przez człowieka takim jak lilia: *A ja sie zrobie lelujowem kwiatkiem, wyrosne ja u twej mātki w sadku* (Kolberg 1966: 227); *Wyrośnie ze mnie leluja, może zapłacze matula* (Okęcka-Bromkowa 1966: 369). Ponadto brak przedmiotowego osadzenia motywu w świecie przedstawionym tekstów ludowych dotyczy kontekstów, w których nazwa kwiatu odnosi się do ornamentu wyszytego na chustce: *Szóstąm dała z leliją [chusteczkę], o mój Jašku, wróc mi ją!* (Kolberg 1966: 494); *Czwartą [chusteczkę] dałam z leliją, proszę, Jasiu, zwróc mi ją* (Okęcka-Bromkowa 1966: 159).

Analizowany motyw w znaczeniu partytywnym wykorzystany został do nazwania części rośliny, jaką jest korona z płatkami, łodyga z kwiatem oraz sadzonka – cebula lilii. Przesunięcia semantycznego z całości obiektu na jego część dokonano w tekstach ludowych siedemnaście razy, co stanowi około 35% wszystkich użyć. Przeważająca większość nazw w znaczeniu partytywnym dotyczy nadziemnej części rośliny, która została oberwana przez człowieka: *Ta młodsza siostra – leliją niosła, tać mi też odredziła [jechać do dziewczyny]* (Kolberg 1966: 182), bądź przez ptaka: *Przyniós [ptak] ci jej, przyniós lelijowy <białny> kwiateczek. Pytamże cię, pytam, mój ty lelijowy kwiecie, a żyjeż tam, żyje mateczka moja na świecie?* (Kolberg 1966: 209); *Przyniós [ptak] ci ji, przyniós leliji kwiateczek. Pytam ci się, pytam, lelijowy kwiecie, jeźli jeszcze żyje braciszek <na> świecie?* (Kolberg 1966: 210); *Przyniós [ptak] ci jēj, przyniós lelii kwiateczek. Pytam cię się, pytam, lelijowy kwiecie, gdzie mój najmilejszy obraca się w świecie?* (Kolberg 1966: 425); *Przyniósł [ptak] ci jej, przyniósł lelii kwiatuśzek. Pytam cię się, pytam, lelijowy kwiecie, Gdzie mój najmilejszy chowa się w świecie* (Oracki 1957: 213); *I przyleciał z morza do niej śliczny ptaszek, i przyniósł jej w dziobku lelijowy kwiatek* (Okęcka-Bromkowa 1966: 24). We wszystkich przywołanych kontekstach dostarczenie kwiatu lilii wiąże się z przekazaniem informacji, która dotyczy losu ukochanej osoby, miejsca przebywania bliskich bądź wiedzy, kim jest ukochana osoba. Wykorzystana tu zatem została symbolika kwiatu lilii jako znaku zwiastowania, oznajmienia jakiejś nowiny. Nazwa lilii określająca część nadziemną rośliny, którą składa się grobie, występuje w pieśni: *Co to jest sześć? Sześć leliji Na grób Maryji* (Steffen 1931: 214), w której znajduje odniesienie symboliczne znaczenie kwiatu, będącego znakiem przemijania, śmierci⁸. Ponadto w utworze tym lilia łączona jest z liczbą 6, co wywołuje jednoznaczne konotacje z symboliką heraldyczną rośliny jako kwiatu o sześciu płatkach – sześć promieni Słońca, co łączy się w tym kontekście z majestatem Maryi nazywanej Królową Nieba i Ziemi (Kopaliński 2012: 197–198). Ponadto nazwa *lilii* w znaczeniu partytywnym dotyczy porównania błądności / białości / delikatności kobiecej cery i urody do białych płatków kwiatu: *Onā stoi przy ołtarzu błada jak lilija* (Kolberg 1966: 236); *Ma uroda białusieńka leliją przenosi* (Kolberg 1966: 248); *A jak na wóz siadła, jak lelija zbladła*

⁸ Na asocjacje bieli / lilii i śmierci wskazują etnograficzne badania polskiej kultury ludowej, które dowodzą, że do pierwszej połowy XIX wieku na całym terenie etnicznie polskim ubranie z białonego płótna było powszechnym odzieniem do trumny (Kuryłowicz 2009: 299).

(Okęcka-Bromkowa 1966: 49). Tworzy to prototypowy obraz lilii, która stanowi w polszczyźnie jeden z wzorów dla barwy białej (Tokarski 2004: 42, 48). Wyraz *lilia* jako nazwa części rośliny odnosi się w pieśniach ludowych również do pąka, który podlega procesowi kwitnienia: *Oj, zakścij, zakścij, Lelijowy ksiacie* (Steffen 1931: 82); *A pod kościołem zakwitły lelije* (Okęcka-Bromkowa 1966: 204). Przesunięcie znaczeniowe z całości obiektu na jego część wiąże się również z nazwaniem sadzonki rośliny mianem *lilia*, jak w tekście: *Lilię [posadzę] z kwiatami, żeby rosta wielka miłość między nami* (Okęcka-Bromkowa 1966: 159).

Natomiast w znaczeniu genetycznym, odnoszącym się do nazwy surowca roślinnego, wyrazu *lilia* użyto w zbiorach pieśni ludowych jednokrotnie – w celu określenia materiału, z którego został wykonany wianek: *Siedzi jesiotr w ganku, w lelujowym wianku* (Kolberg 1966: 462).

Funkcjonowanie motywu lilii w pieśniach ludowych

Dokonując analizy funkcjonowania motywów *lilii* w pieśniach ludowych, przyjąłam klasyfikację zaproponowaną przez Andrzeja Stoffa w artykule: *Problematyka teoretyczna funkcjonowania motywów roślinnych w utworach literackich*, odnosząc się jednak do niej krytycznie⁹. Zrezygnowałam z funkcji: ekspresywnej, symbolicznej

⁹ Badacz stworzył klasyfikację motywów roślinnych, wyróżniając sześć głównych funkcji, w jakich występują one w utworach literackich. Są nimi: funkcja metaforyczna, dekoracyjna, mimetyczna, przedmiotowa, ekspresywna i symboliczna. Pierwsza z nich – metaforyczna – jest zasadniczo odmienna od pozostałych, a jej cechą różnicującą jest brak przedmiotowego odpowiednika motywu w tekście. Nazwa rośliny istnieje poza światem przedstawionym, stanowi jedynie językowy opis kreowanej rzeczywistości. Istotą funkcji jest tworzenie metafory, bycie elementem pomocniczym przenośni. Pozostałe funkcje wiążą się z przedmiotowym osadzeniem motywu w świecie przedstawionym utworu literackiego. Za najmniej istotną spośród pozostałych autor uznał funkcję dekoracyjną, gdyż występowanie motywów w tej funkcji jest bardzo rzadkie i czysto konwencjonalne. Są to elementy kompozycyjne całkowicie fakultatywne – obecność ich w literaturze ma charakter wyłącznie stylistyczny. Funkcję tę pełnią na przykład wszelkie wyliczenia lub wtrącenia, których nie tłumaczy żadne uzasadnienie. Funkcja mimetyczna natomiast polega na chęci przeniesienia świata realnego do fikcji literackiej. Motywy występujące w tej funkcji służą stworzeniu naturalnego tła wydarzeń, stanowiąc konsekwencję postawy naśladowania rzeczywistości, dostosowania świata empirycznego do tego, co literackie. Funkcja przedmiotowa dotyczy wykorzystania występujących obiektów przyrodniczych zgodnie z ich naturą i przeznaczeniem. Należą do niej korzyści wynikające z obcowania człowieka ze światem roślin, jak również zagrożenia wypływające z natury. Wykorzystanie obiektów przyrodniczych w celu wyrażenia nastrojów, emocji i wszelkich przeżyć wiąże się z funkcją ekspresywną. Jest ona w pewnym stopniu podobna do funkcji metaforycznej, ponieważ stanowi nośnik treści wewnętrznych i znak uczuć, jednak w odróżnieniu od funkcji metaforycznej motywy przyrodnicze występujące w funkcji ekspresywnej są składnikami świata przedstawionego. Za pośrednictwem emocjonalnego ujęcia elementów przyrody odbiorca wydobywa wiedzę i rekonstruuje właściwe dla danej epoki reakcje człowieka i jego stosunek wobec natury oraz poznaje język, którym wyrażano związek człowiek – natura. Podczas gdy funkcja ekspresywna zakłada pozaintelektualny sposób odnoszenia się do przyrody, to funkcja symboliczna wykorzystuje motywy naturalne do tworzenia najgłębszych pokładów znaczeniowych i odwołuje się do ogólnokulturowego funkcjonowania i znaczenia symboliki roślinnej. Andrzej Stoff podkre-

i dekoracyjnej, z powodu braku w tekstach ludowych kontekstów, do których należałoby przypisać owe funkcje. Wykorzystałam natomiast trzy pozostałe: mimetyczną, przedmiotową i metaforyczną. Ponadto ze względu na specyfikę analizowanego przeze mnie materiału wyodrębniłam samodzielnie odmienne funkcje. W obrębie funkcji mimetycznej wyróżniłam dwie podgrupy: funkcję mimetyczną właściwą i relacyjną. Funkcja mimetyczna właściwa wykorzystywana jest w sytuacjach, gdy lilia, będąc częścią świata przedstawionego, stoi w jego centrum, porastając określoną przestrzeń i podlegając stanom i procesom właściwym roślinie. Natomiast funkcja mimetyczna relacyjna obejmuje wszystkie te konteksty, w których lilia stoi w relacji wobec bohaterów pieśni, stanowiąc miejsce działań ludzi bądź zwierząt.

Większość funkcji, w jakich występuje wyraz *lilia*, wiąże się z przedmiotowym osadzeniem motywu w świecie przedstawionym tekstów ludowych. Największą wśród nich frekwencją wyróżnia się funkcja przedmiotowa, która pojawia się w osiemnastu kontekstach. Wykorzystanie rośliny przez człowieka dla własnych potrzeb i korzyści dotyczy przede wszystkim części nadziemnej rośliny (*lilia* w znaczeniu partytywnym), którą bohaterowie: ludzie i ptaki, *noszą / przynoszą* innej osobie: *Ta młodsza siostra – leliją* niosła, tać mi też odredziła [jechać do dziewczyny] (Kolberg 1966: 182); *Przyniós [ptak] ci jej, przyniós lelijowy <biały> kwiateczek* (Kolberg 1966: 209) *Przyniós [ptak] ci ji, przyniós leliji kwiateczek* (Kolberg 1966: 210); *Przyniós [ptak] ci jój, przyniós lelii kwiateczek* (Kolberg 1966: 425); *Przyniósł [ptak] ci jej, przyniósł lelii kwiatusek* (Oracki 1957: 213); *I przyleciał z morza do niej śliczny ptaszek, i przyniósł jej w dziobku lelijowy kwiatek* (Okęcka-Bromkowa 1966: 24). Wraz z kwiatem dostarczana jest wiadomość na temat miejsca przebywania najbliższych osób (*lilia* jako symbol zwiastowania). Człowiek wykorzystuje zatem w tym kontekście roślinę do udzielenia mu potrzebnych informacji: *Pytamże cię, pytam, mój ty lelijowy kwiecie, a żyjeż tam, żyje mateczka moja na świecie?* (Kolberg 1966: 209); *Pytam ci się, pytam, lelijowy kwiecie, jeżeli jeszcze żyje braciszek <na> świecie?* (Kolberg 1966: 210); *Pytam cię się, pytam, lelijowy kwiecie, gdzie mój najmilejszy obraca się w świecie?* (Kolberg 1966: 425); *Pytam cię się, pytam, lelijowy kwiecie, Gdzie mój najmilejszy chowa się w świecie* (Oracki 1957: 213). Ponadto bohaterowie używają lilii w celach dekoracyjnych, tak jak w utworze: *Co to jest sześć? Sześć leliji Na grób Maryji* (Steffen 1931: 214). Oprócz tego *lilia* w funkcji przedmiotowej i w znaczeniu partytywnym pojawia się w pieśni, w której mowa jest o sadzeniu kwiatu pod oknem ukochanej, na znak miłości mężczyzny do kobiety. Gest ten ma charakter życzeniowy, bohater chciałby bowiem, aby miłość między nimi rosła tak jak ta roślina, którą sadzi: *Lilię [posadzę] z kwiatami, żeby rosła wielka miłość między nami* (Okęcka-Bromkowa 1966: 159). Utwór folklorystyczny eksponuje zatem takie cechy lilii jak piękno i wielkość oraz wykorzystuje symbolikę rośliny jako kwiatu miłości.

Lilia w funkcji przedmiotowej w znaczeniu czysto roślinnym występuje jedynie w pięciu utworach. Jak wynika z przeprowadzonych dotychczas badań, funkcja przedmiotowa rzadko odnosi się do całej rośliny rosnącej, wykorzystywanie roślin przez człowieka dotyczy bowiem przede wszystkim ich części. Jednakże przykłady z udziałem lilii są w tym kontekście znamienne, gdyż dotyczą czynności

śla, że funkcję symboliczną pełnią nie tylko zindywidualizowane przedstawienia, ale i ujęcia skonwencjonalizowane, zakrzepłe znaki kulturowe, za pośrednictwem których literatura interpretuje i waloryzuje świat (Stoff 1997: 9–22).

wykonywanych na całej roślinie rosnącej, które prowadzą do wyodrębnienia jej części. Człowiek w tekstach ludowych poddaje roślinę działaniom, które są nieskończone, a tym samym określone czasownikami w aspekcie niedokonanym, takimi jak *rwać*, *urywać*, *wrywać* i *tamać*: *I miałam ja kierz **lelji**, pod nim kępa rozmaryji. Dwa panienki je tam rwały* (Kolberg 1966: 130); *Kwiat **lelije** urywa, licko swoje <okrywa>* (Kolberg 1966: 224); *Ma moją mätkä takowe pieläcki, co wrywają **lelujowe** kwiatki* (Kolberg 1966: 227); *I miałam ja kierz **lelii**, Pod nim kępa rozmaryji. Dwie panienki je tam rwały* (Oracki 1957: 224); *Wyszła siostrzyca, wyszła rodzona **lelije** łamać* (Okęcka-Bromkowa 1966: 201).

Ponadto nazwa *lilii* w funkcji przedmiotowej pojawia się w utworze, w którym kwiat wykorzystany został do wyrobu wianka: *Siedzi jesiotr w ganku, w **lelujowym** wianku* (Kolberg 1966: 462). Fitonim określa surowiec, który posłużył do wyrobu kwiatowego ornamentu, a zatem występuje w znaczeniu genetycznym.

Funkcja mimetyczna natomiast wykorzystana została w 15 pieśniach, wśród których dziewięciokrotnie wyraz *lilia* odnosi się do funkcji mimetycznej właściwej, służąc stworzeniu naturalnego tła wydarzeń i tym samym określeniu krajobrazu regionu. *Lilia*, będąc częścią świata przedstawionego, zarasta drogę: *Zarosta droziecka zielonó **lelują*** (Kolberg 1966: 319), bądź rośnie na grobach młodych dziewcząt, co przywołuje symbolikę funeralną *lilii*: *Juz ci Kaška nie żyje, na jej grobie **lilije*** (Kolberg 1966: 371); *Juz ci Kaszka nie żyje, na jej grobie **lelije*** (Kolberg 1966: 553); *Juz twa Molka nie żyje, na ji grobie **lelije*** (Steffen 1931: 38); *Pochowojta mnie Tam, gdzie rosnó Te bziolé **lelije*** (Steffen 1931: 81). Nazwa gatunku kwiatu określa w tych kontekstach całą roślinę rosnącą, a więc występuje w znaczeniu czysto roślinnym, podobnie jak w przypadku gdy *lilia* podlega działaniom wiatru, kołysząc się: *<Toć> ta **leluja**, która nie buja, która do tela bujała* (Kolberg 1966: 186). Natomiast w trzech innych utworach roślina podlega typowym dla siebie stanom i procesom. W dwóch przypadkach *lilia* zakwita: *Oj, zakścij, zakścij, **Lelijowy** ksiacie* (Steffen 1931: 82); *A pod kościołem zakwitły **lelije*** (Okęcka-Bromkowa 1966: 204), co oznacza, że część rośliny, jaką jest pąk, rozwija się w kwiat (*lilia* w znaczeniu partytywnym), a w jednej pieśni więdnie: ***Lelija** więdnie* (Kolberg 1966: 438), co może odnosić się zarówno do części, jak i do całości obiektu. Jednak ze względu na brak jednoznacznego wskazania uznaję znaczenie czysto roślinne fitonimu.

Omawiany motyw w funkcji mimetycznej relacyjnej, dotyczącej sytuacji, w których *lilia* stoi w relacji wobec bohaterów pieśni, stanowiąc miejsce działań ludzi bądź zwierząt, pojawia się natomiast w sześciu pieśniach ludowych i odnosi się wyłącznie do znaczenia czysto roślinnego nazwy. W jednej grupie utworów bohaterowie, zarówno ludzie, jak i zwierzęta, stanowią zagrożenie dla kwiatu, gdyż ich kontakt z rośliną może doprowadzić do zniszczenia rośliny. Człowiek może *lilię poobalać* lub *podeptać*: *Nie chodźże ty tędy; a bo mi ty poobalasz **lelije** i <grzędy>* (Kolberg 1966: 176); *Grzędy poobalasz, **lelije** podepciesz* (Kolberg 1966: 176), ptak natomiast może ten kwiat *okruszyć*: *Ej, sio, ej, ty śliczny ptaszeczku, nie okrusz nam ślicznej **leliji!*** (Kolberg 1966: 209); *Ej, sio, ej, ty śliczny ptaszeczku, nie okrusz nam **liliji!*** (Kolberg 1966: 209); *Ej, sio, ej, ty śliczny ptaszeczku, nie okrusz nam **leliji!*** (Kolberg 1966: 209). Choć człowiek i zwierzę ingerują w świat roślin, to w tych kontekstach robią to bez nastawienia na własne potrzeby i korzyści, stąd jednoznaczna klasyfikacja do funkcji mimetycznej (nie przedmiotowej). Należy przy tym zauważyć, że przywołane fragmenty pieśni przyjmują formę ostrzeżenia przed wejściem w grządkę kwiatowe

i podeptaniem lilii. Kwiat jest zatem pilnie strzeżony przez właścicieli przed zniszczeniem, co świadczy o tym, jak cenna jest to roślina w mentalności mieszkańców Warmii i Mazur.

Ponadto motyw lilii w funkcji mimetycznej relacyjnej, w znaczeniu czysto roślinnym, pojawia się w okolicznościach, gdy roślina stanowi wyznacznik miejsca, w którym przebywa ptak: *Usiad [ptak] w ogródeczku przy drobném ziółeczku, przy téj białej liliji* (Kolberg 1966: 208).

W pozostałych czternastu utworach nazwa lilii istnieje poza światem przedstawionym tekstów ludowych, stanowiąc jedynie językowy opis kreowanej rzeczywistości. Brak przedmiotowego odpowiednika motywu w tekście dotyczy funkcji metaforycznej – w przypadku lilii odnosi się ona do kontekstów, w których nazwa kwiatu tworzy metaforę, stanowiąc element porównania obrazu rośliny do wizerunku człowieka.

Analizowany leksem w funkcji metaforycznej przyjmuje zarówno znaczenie czysto roślinne, jak i partytywne, zależnie od kontekstu, który jednak nie zawsze wskazuje bezpośrednio na znaczenie fitonimu. Podczas gdy użycie nazwy botanicznej w znaczeniu partytywnym nie budzi wątpliwości, znaczenie czysto roślinne bywa niejednoznaczne do rozstrzygnięcia. Zgodnie z przyjętą wcześniej metodą w sytuacjach, w których brakuje potwierdzenia świadczącego o przesunięciu metonimicznym, uznaję znaczenie czysto roślinne nazwy kwiatu, tak jak na przykład w utworach, w których przedmiotem porównania jest ogólny wizerunek kobiety: *Idzie Kaśka do kościoła jako lelija* (Kolberg 1966: 233); *Ona idzie do kościoła jako lelija* (Kolberg 1966: 234); *Ona idzie do taneczka jako lelija* (Kolberg 1966: 234); *<ona stoi kole dźwerzy jak biała lelija>* (Kolberg 1966: 237); *Ona wyszła z kościołeczka jako lelia* (Kolberg 1966: 533). W każdym z tych utworów *kobieta – lilia* – zestawiona została na zasadzie przeciwieństwa z *mężczyzną – bestią*, na przykład: *Ona idzie do taneczka jako lelija, a on stoi za dźwierzami – jako bestyja* (Kolberg 1966: 234), konotując tym samym pozytywne cechy kwiatu takie jak piękno¹⁰ czy delikatność, ale także wartości asocjacyjne: niewinność i dziewictwo. Wyjątkowa uroda rośliny wyeksponowana została również w tekście, w którym atrakcyjny wygląd mężczyzny zestawiono z obrazem lilii: *Taki maluchny jak i ja, taki pięknuchny jak leluja* [ukochny] (Kolberg 1966: 270). W innej pieśni natomiast lilia przedstawiona została jako roślina wątpa, delikatna, gdyż przyrównano ją do młodej, znużonej kobiety, która zbyt wcześnie opuściła rodzinny dom i z tego powodu jest bezsilna jak lilia wobec wiatru: *A tak to wyglądam jak biała lelija, wyjdę na góreczkę – wiatrek mną powiewa* (Okęcka-Bromkova 1966: 206). Ponadto jeden z tekstów ludowych uwydatnia nie tylko szczególne piękno kwiatu (określając go przymiotnikiem *śliczny*), ale i jego samotność, eksponując tym samym cechę gatunkową rośliny, która najczęściej występuje pojedynczo (nie w skupiskach jak często inne kwiaty): *Sama ja jedyna jak ślicna leluja* (Kolberg 1966: 259). Wyraz *lilia* jako przedmiot pomocniczy przenośni nie zawsze jednak stanowi komponent porównania, ale również odnosi się do sytuacji, gdy bohaterowie pieśni ludowych metaforycznie stają się kwiatem, co w kontekście utworów oznacza chęć zwrócenia na siebie uwagi: *A ja sie zrobie lelujowem*

¹⁰ Cecha ta uaktualniana jest często w przysłowia, w których pojawia się opozycja *lilia – chwast*, odczytywana jako opozycja *piękno – brzydota*, na przykład: *I przy liliach pokrzywy się rodzą, Czasem między ostem i pokrzywami lilia rośnie* (NKPP II: 304, 743).

kwiatkiem, wyrosne ja u twej mätki w sadku (Kolberg 1966: 227); *Wyrośnie ze mnie leluja, może zapłacze matula* (Okęcka-Bromkowa 1966: 369). Lilia jawi się zatem jako kwiat wyjątkowo okazały, przyciągający swym wyglądem uwagę, co wiąże się z symboliką rośliny jako oznaką efektywności. Dodatkowo nazwa *lilii* w znaczeniu czysto roślinnym i funkcji metaforycznej występuje w dwóch pieśniach ludowych, w których wizerunek kwiatu stanowi ornament wyhaftowany na chusteczce: *Szó-stąm dała z leliją* [chusteczkę], *o mój Jašku, wróc mi ją!* (Kolberg 1966: 494); *Czwartą [chusteczkę] dałam z leliją, proszę, Jasiu, zwróc mi ją* (Okęcka-Bromkowa 1966: 159), co według przytoczonych wyżej źródeł etnograficznych jest typowym motywem zdobniczym w kulturze słowiańskiej.

Natomiast w trzech pozostałych utworach wyrazu *lilia* użyto w znaczeniu partytywnym, w celu określenia części kwiatu – korony z płatkami, o czym świadczy bezpośrednie wskazanie na biały kolor tego elementu rośliny. Pieśni te uwydatniają podstawową cechę kwiatu, jaką jest biała barwa płatków¹¹, co służy obrazowemu przedstawieniu bladości kobiecej cery: *Onä stoi przy ołtarzu blada jak lilija* (Kolberg 1966: 236); *Ma uroda bialusieńka leliją przenosi* (Kolberg 1966: 248); *A jak na wóz siadła, jak lelija zbladła* (Okęcka-Bromkowa 1966: 49).

Podsumowanie

Jak wynika z przytoczonych przykładów oraz z przeprowadzonych do tej pory przeze mnie badań, funkcje, w jakich mogą być wykorzystywane nazwy roślin, są w znacznym stopniu uzależnione od znaczenia, w jakim występują fitonimy. Funkcja mimetyczna najczęściej łączy się ze znaczeniem czysto roślinnym, a funkcja przedmiotowa ze znaczeniem partytywnym i genetycznym. Przykłady odstępstwa od owej prawidłowości są odosobnione bądź stanowią rodzaj kompromisu ustalonego w niejednoznacznych do rozstrzygnięcia przypadkach. Funkcja metaforyczna natomiast związana jest zarówno ze znaczeniem partytywnym, jak i z czysto roślinnym, co uwarunkowane jest jednostkowym sposobem tworzenia metafor.

Analiza funkcjonalno-znaczeniowa wykazała ponadto, że wizerunek białej lilii w tekstach ludowych jest niemal wyłącznie zrelatywizowany względem człowieka, co przejawia się w dominacji funkcji przedmiotowej oraz znacznej ilości kontekstów, w których nazwa rośliny wykorzystana została w funkcji mimetycznej relacyjnej. Nazwa omawianego gatunku kwiatu używana bywa w roli obiektu stosowanego przez człowieka w celach praktycznych przede wszystkim ze względu na walory estetyczne. Lilia wykorzystywana jest bowiem – według pieśni – niemal wyłącznie jako roślina sadzona dla ozdoby, podarunek, dekoracja czy komponent wianków lub jest strzeżona przez właścicieli przed zniszczeniem, co wskazuje na dużą wartość przypisywaną kwiatu. Sytuacja ta dostarcza jednocześnie pewnych informacji na

¹¹ Najważniejszym, gdyż mającym najmocniejsze poświadczenia językowe, elementem obrazu lilii jest cecha 'ma białe kwiaty'. Skonwencjonalizowana właściwość rośliny – biel – łączona jest bezpośrednio z czystością, która konotuje również takie wartości jak: czystość, niewinność, dziewictwo, bezgrzeszność (Piekarczyk 2004: 89–118). Podobnego rozpoznania dostarczyły badania językowego obrazu lilii w poezji Młodej Polski dokonane przez Beatę Kuryłowicz i Ireneusza Sikorę w kontekście cech kwiatu utrwalonych w polszczyźnie i w kulturze polskiej (Kuryłowicz 2012: 125–169; Sikora 2007: 40–50).

temat charakteru ludzi i ich wrażliwości, podobnie jak konteksty, w których nazwy rośliny użyto w funkcji metaforycznej.

Liczne porównania z udziałem lilii świadczą o głębokim zakorzenieniu wizerunku kwiatu w mentalności mieszkańców Warmii i Mazur. Metaforyczne wykorzystanie rośliny dowodzi wrażliwości Warmiaków i Mazurów na piękno natury oraz docenienia walorów estetycznych roślin. Posługiwanie się bowiem nazwą rośliny odnosi się najczęściej do porównania urody i charakteru kobiety do roślin czy koloru cery do barwy kwiatu. W kontekstach tych wyeksponowano takie cechy lilii jak biel, wielkość, okazałość¹².

Nazwa lilii białej wykorzystywana jest w pieśniach również w celu stworzenia naturalnego tła wydarzeń, stanowiąc charakterystyczny element krajobrazu, który porasta określoną przestrzeń i podlega typowym dla siebie procesom i stanom. Pieśni ludowe uwzględniają przy tym wartość symboliczną lilii charakterystyczną dla polskiej tradycji jako kwiatu nagrobnego, znaku zwiastowania, symbolu miłości, efektywności, niewinności i czystości oraz symbolu heraldycznego. Ponadto wizerunek kwiatu przedstawiony w warmińsko-mazurskich tekstach folklorystycznych w znacznej mierze pokrywa się z jego obrazem utrwalonym w języku i kulturze, który konotuje takie cechy lilii jak: czystość, niewinność, dziewictwo, piękno (Kuryłowicz 2012: 125–169; Sikora 2007: 40–50).

Warto również podkreślić, że lilia to jeden z nielicznych gatunków kwiatów, którym Warmiacy i Mazurzy poświęcili tak wiele miejsca w pieśniach ludowych, co stanowi swoistą nobilitację rośliny i świadczy o wyjątkowym miejscu, jakie zajmowała ona w życiu i kulturze tego regionu.

Bibliografia

- Drabik L., Sobol E. (red.), 2007, *Słownik języka polskiego PWN*, t. 2, Warszawa.
- Dubisz S., 1977, *Nazwy roślin w gwarach ostródzko-warmińsko-mazurskich*, Wrocław.
- Gębik W. (zestawił), 1952, *Pieśni ludowe Mazur i Warmii*, Olsztyn.
- Kaczmarek E., 2013, „Ziołowa magia. Magia kwiatów i ziół”, komputeropis wystąpienia na festiwalu ziół w Olsztynku z 15 sierpnia 2013 roku w posiadaniu autorki, s. 6.
- Kolberg O., 1966, *Dziela wszystkie*, t. 40: *Mazury Pruskie*, red. D. Pawlak, Wrocław.
- Kopaliński W., 2012, *Słownik symboli*, Warszawa.
- Kuryłowicz B., 2009, *Konotacje lilii motywowane barwą kwiatów w poezji Jana Kasprówicza*, [w:] *Język pisarzy jako problem lingwistyki*, red. T. Korpysz, A. Kozłowska, Warszawa, s. 287–305.
- Kuryłowicz B., 2012, *Semantyka nazw kwiatów w poezji Młodej Polski*, Białystok.
- Niebrzegowska S., 2000, *Przestrach od przestrachu: rośliny w ludowych przekazach ustnych*, Lublin.
- NKPP: Krzyżanowski J. (red.), 1969–1978, *Nowa księga przysłów i wyrażen przysłowiowych polskich*, t. 1–4, Warszawa.
- Nowakowska A., 2005, *Świat roślin w polskiej frazeologii*, Wrocław.

¹² Wskazane cechy pokrywają się z elementami domeny ‘cechy fizyczne kwiatu’, wyznaczonymi na podstawie badań Doroty Piekarczyk nad współczesnym językowym obrazem świata, do których należą: ‘ma duże białe kwiaty’, ‘na łądzyde rosną liczne kwiaty’ oraz ‘łądzyde jest długa, prosta, sztywna’ (Piekarczyk 2004: 89–118).

- Okęcka-Bromkowa M., 1966, *Śpiewa wiatr od jezior*, Warszawa.
- Oracki T. (wybrał i opracował), 1957, *Poezja ludowa Warmii i Mazur*, Warszawa.
- Perzowa H., Kołodziejczykowa D. (red.), 2002, *Słownik gwar Ostródzkiego, Warmii i Mazur*, t. 4, Warszawa.
- Piekarczyk D., 2004, *Kwiaty we współczesnym językowym obrazie świata*, Lublin.
- Robotycki C., Babik W. (red.), 2005, *Układ gniazdowy terminów i słownik słów kluczowych wybranych kategorii kultury. Medycyna ludowa*, Kraków.
- Rogowska-Cybulska E., 2005, *Aktywność nominacyjna nazw roślin w gwarze wagowskiej*, [w:] eadem, *Gwarowy obraz roślin w świetle aktywności nominacyjnej ich nazw (na podstawie gwary wsi Wagi w powiecie łomżyńskim)*, Gdańsk, s. 83–207.
- Sikora I., 1992, *Przyroda i wyobraźnia, O symbolice roślinnej w poezji Młodej Polski*, Wrocław.
- Sikora I., 2007, *Młodopolska florystyka poetycka*, Wałbrzych.
- SJP: Doroszewski W. (red.), 1958–1968, *Słownik języka polskiego*, t. 1–11, Warszawa.
- Sobieski M. (wybrał i opracował), 1955, *Pieśni ludowe Warmii i Mazur*, Kraków.
- Steffen A., 1931, *Zbiór polskich pieśni ludowych z Warmji*, Poznań.
- Stoff A., 1997, *Problematyka teoretyczna funkcjonowania motywów roślinnych w utworach literackich*, [w:] *Literacka symbolika roślin*, red. A. Martuszevska, Gdańsk, s. 9–22.
- Tokarski R., 2004, *Semantyka barw we współczesnej polszczyźnie*, Lublin.

Meaning and Function of Lily Motives in Folk Songs from Warmia and Masuria

Abstract

This presentation is an analysis of lily motives, which occurred in collection of Warmian and Masurian folk songs elaborated in 19th and 20th century. The purpose of this study was to define meaning and function of botanic vocabulary mentioned in folkloristic texts and to compare poetic representation of lily motif with its role in everyday life and culture of Warmia's and Masuria's inhabitants. As it was deduced from maintained analysis, the folk output and botanic themes are a valuable source of information about identity of rural population from Warmia and Masuria territories. Utilization of lily motif in folksongs is characteristic for its strong resemblance to empiric reality, in which the plant plays a great role in everyday life and in immaterial culture.